

Deres ref.: 23/108

Oslo, 29. Juni 2023

HØRINGSUTTALELSE FRA RETTSPOLITISK FORENING – FORSLAG OM Å AVVIKLE AU PAIR-ORDNINGEN I NORGE

1. Innledning

Rettspolitisk forening (Rpf) er en uavhengig forening bestående av jurister, studenter i juridiske fag og andre interesserte. Rpf arbeider blant annet for å forsvare rettsstatlige verdier og for å bedre den rettslige situasjonen til sosialt vanskeligstilte grupper.

2. Kommentarer til forslaget

2.1. Overordnet om au pair-ordningen

Rettspolitisk forening ønsker overordnet at au pair-ordningen skal videreføres, men at den må forbedres. Ordningen representerer en av de få mulighetene til å oppleve norsk kultur og hvordan det er å leve i et europeisk land. Au pair-ordningen er av stor betydning for den enkeltes fremtidsutsikter og muligheten til å oppleve kulturutveksling. Dette understrekes i desto større grad ved at au pair-tillatelsen er en av få tillatelser man kan få uten å ha studiekompetanse eller høyere utdanning. En au pair-tillatelse er derfor mer tilgjengelig for mange, uavhengig av økonomisk bakgrunn. Videre kan den kultur- og idéutvekslingen som au pair-ordningen bygger på, også være viktig i et globalt perspektiv.

Samtidig er det utvilsomt at det finnes flere svakheter ved ordningen slik den er utformet i dag. I høringsnotatet fremheves flere av de utfordrende sidene ved dagens ordning. Blant annet fremheves maktubalansen mellom partene og misbruk av sårbare mennesker som står i et avhengighetsforhold til sin vertsfamilie. Rettspolitisk forening mener det er positivt at regjeringen tar problematikk tilknyttet utnyttelse av sårbare kvinner og sosial dumping på alvor. Problemene som fremheves er både reelle og alvorlige.

Likevel mener vi det er viktig å understreke at det at det forekommer misbruk av au pair-ordningen ikke trenger å innebære at ordningen i sin helhet bør avvikles. Til tross for mørketall, viser statistikk at misbrukstilfellene er et unntak. Tall fra Caritas Norge viser at kun 3-4 prosent av deres saker om au pairer handler om misbruk av ordningen. Caritas har siden 2017 drevet au pair-senteret på oppdrag fra UDI, og mottar mellom 1700 til 2000 henvendelser årlig. I

denne sammenheng ønsker vi å fremheve betydningen av å lytte til organisasjoner som jobber med au pair-ordningen, og som særlig bistår au pairene. Caritas er en av disse, og har dermed særlig kunnskap om hvordan ordningen fungerer i praksis.

På denne bakgrunn slutter Rettspolitisk forening seg til Caritas' hørings svar. Foreningen støtter derfor at ordningen videreføres, men mener at det må innføres enkelte tiltak for å avbøte den problematikken som er bakgrunnen for forslaget om å avvikle ordningen.

2.2. Forslag til konkrete tiltak som kan forbedre au pair-ordningen

Rettspolitisk forening vil særskilt trekke frem to av Caritas' forslag; obligatorisk kursing om rettigheter og fjerning av gebyr for å bytte familie.

For det første mener vi at obligatorisk kursing om rettigheter og plikter for au pairene selv og vertsfamiliene, vil bidra til å redusere misbrukstilfellene. På denne måten vil både au pairene og vertsfamiliene få viktig informasjon om rettigheter, herunder informasjon om lommepenger, arbeidstid og arbeidsoppgaver. Et slikt obligatorisk og fysisk møte vil utgjøre en viktig forventningsavklaring for begge parter, i tillegg til å være en arena for tidlig dialog. Dette vil være et tiltak som er mer egnet for konfliktløsning enn det nåværende e-læringskurset gjennom UDI, eller som alternativt må gjennomføres i tillegg til e-læringskurset. Rettspolitisk forening støtter Caritas i at dette obligatoriske kurset kan gjennomføres hos UDI, politiet eller hos Caritas. Rettspolitisk forening foreslår videre at eventuelle kostnader dette obligatoriske kurset medfører, skal dekkes av vertsfamiliene.

For det andre mener rettspolitisk forening at det må bli enklere å bytte vertsfamilie. Dersom au pieren først havner hos en uegnet vertsfamilie, må det være enkle og forutsigbare regler slik at au pieren raskt kommer seg over til en ny vertsfamilie dersom det er dette au pieren ønsker. Det kan ikke være au paires risiko dersom man skulle havne hos en familie som misbruker ordningen. Foreningen har i denne sammenheng to konkrete forslag som kan avbøte dagens rettstilstand.

Det første forslaget er at gebyret for å bytte vertsfamilie fjernes, eller i alle fall kraftig reduseres. Sett hen til at en au pair minimum mottar 5900 kroner i lommepenger i måneden, fremstår et gebyr på 9100 kroner for en andregangssøknad som urimelig høyt. Dette gjør terskelen for å bytte vertsfamilie høy. En annen utfordring er at au pieren også vil oppleve det som vanskeligere å melde i fra om en vertsfamilie som misbruker ordningen, når hun ikke har tilstrekkelig økonomi til å bytte vertsfamilie.

Det andre forslaget er knyttet til virkningen av at en vertsfamilie misbruker ordningen for oppholdstillatelsen til au pieren. Oppholdstillatelsen til au pairer er koblet til den vertsfamilien de bor hos. Slik dagens system er innrettet, medfører dette en risiko for at au pieren mister oppholdstillatelsen dersom vertsfamilien har misbrukt ordningen. Dette gjør terskelen for den enkelte langt høyere for å varsle om at au pieren må utføre oppgaver som ikke faller inn under ordningens formål, eller om arbeid utover 30 timer i uken. For å sikre en lav terskel for å varsle om uholdbare eller ulovlige forhold, må derfor au pieren sikres en viss tidsperiode fra hun

varsler om vertsfamilien sin, til hun risikerer å miste oppholdstillatelsen. Rettspolitisk forening mener at au pairen i slike tilfeller bør få én til to måneder fra en varslingssak opprettes til et eventuelt vedtak om tilbakekall av au pair-tillatelsen. Dette vil både sikre en lav terskel for varslingsskultur, men vil også sikre au pairen forutsigbarhet og trygghet i en periode som ellers er turbulent og utfordrende.

Rettspolitisk forening mener at disse tiltakene, samt de som er foreslått av Caritas, vil være egnet til å skape reelle og markante forbedringer av dagens au pair-ordning. På denne måten kan man både forhindre at au pair-ordningen blir et verktøy for å utnytte billig arbeidskraft, samtidig som man fremdeles sikrer muligheten til kulturutveksling og muligheten til å bestemme sine egne fremtidsutsikter. For kvinner med en mer økonomisk begrenset bakgrunn, kan denne muligheten ikke underdrives. Rettspolitisk forening mener derfor at dårlige enkelterfaringer med au pair-ordningen ikke i seg selv bør innebære at den beste løsningen er å avvike ordningen i sin helhet. Vi ber derfor regjeringen om å videreføre, men endre, au pair-ordningen.

Eventuelle spørsmål kan rettes til styret i foreningen på e-post styret2@rpf.no.

Med vennlig hilsen

Ingeborg Sandvik
Marte Lindholm
Rana Alihosseinzadeh
Rettspolitisk forening